

Op te bergen
in de band van
7 en 8 november 2000

***Statenstuk* 808**

Energiebesparing en duurzame energie

Advies: ter behandeling in de Statencommissie Milieu, Water en Groen op
16 oktober 2000

A-stuk

Behandeld door de heer J.G. Koops, telefoonnummer (0592) 365839
Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Inleiding

De energievoorziening zal de komende decennia radicaal veranderen in de richting van een structuur die efficiënter functioneert en maximaal gebruikmaakt van duurzame energiebronnen. De landelijke beleidskaders voor wat betreft energiebesparing en duurzame energie zijn de "Uitvoeringsnota Klimaatbeleid" (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)), het "Actieprogramma Energiebesparing" (Ministerie van Economische Zaken (EZ)) en de "IPO-milieuagenda 1999-2002".

Gemeenten en provincies willen de komende jaren een belangrijkere rol gaan spelen bij de uitvoering en ontwikkeling van het energiebeleid, daarbij "gevolgd" door de Ministeries van EZ (Plaatsingsovereenkomst windenergie) en VROM (Klimaatconvenant). Via IPO-energie worden de contouren daarvan uitgezet. De landelijke nota's en programma's kennen een hoog ambitieniveau voor wat betreft het verbeteren van de energie-efficiency en de inzet van duurzame energiebronnen. Gesteld wordt dat energiegebruikers, intermediaire organisaties en de overheden "energie" de komende jaren als een van hun kerntaken moeten gaan zien. De "Energieverkenning Drenthe", die bouwstenen (in de vorm van projecten, op te starten trajecten etc.) aanreikt voor het Drentse beleid is gereed en kan gezien worden als een eerste aanzet. Alvorens een provinciale Nota energiebeleid respectievelijk provinciale Menukaart vast te stellen, worden de meningen van gemeenten en diverse maatschappelijke organisaties gepeild.

Conform "Besturen in balans" wordt parallel aan dit traject een stimuleringstraject gestart ten behoeve van de realisatie van een aantal projecten (zie bijlage 1). Uitgangspunt daarbij is de "trias energetica" dat wil zeggen energiebesparing, duurzame energie en efficiënte omzetting van fossiele brandstoffen.

Advies

Beschikbaar stellen van f 250.000,- ten behoeve van het effectief in de markt zetten van energiebesparing en duurzame energie.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

- Het voldoen aan de (inter)nationale afspraken met betrekking tot de uitstoot van CO₂.
- Het vergroten van het aandeel duurzame energie in de energieopwekking tot 10% in het jaar 2020.
- Het ontwikkelen van een integraal energiebeleid uitgaande van de navolgende rangorde: energiebesparing, duurzame energie, efficiënte omzetting van fossiele brandstoffen.
- Identificatie van die activiteiten en projecten waarbij een belangrijke impuls gegeven kan worden aan de introductie van energiebesparing en duurzame energie.

Argumenten

- 1.1. *Landelijke nota's en programma's van de Ministeries van EZ (Actieprogramma Energiebesparing) en VROM (Uitvoeringsnota Klimaatbeleid) hebben als uitgangspunt dat de overheden "energie" de komende jaren als een van hun kerntaken moeten gaan zien.*
- 1.2. *Zowel interprovinciaal (IPO-milieuagenda 1999-2002, BANS) als provinciaal (Besturen in balans) is het standpunt ingenomen dat de (verdere) introductie van energiebesparing en duurzame energie krachtig gestimuleerd moet worden.*
- 1.3. *Een pro-actieve provinciale houding zal, naast het ontwikkelen van beleid, ook moeten leiden tot het (mede) ontwikkelen van projecten op het gebied van biomassa, zonne-energie, windenergie en warmtepompen.*

Uitvoering

Tijdsplanning

Eerste helft van 2001 (doorlooptijd afhankelijk van het project)

Financiën

Totale kosten	f 250.000,--
Externe kosten	moeilijk in te schatten, maar bedraagt in ieder geval een veelvoud van de provinciale bijdrage
Kosten voor de provincie	f 250.000,--
Uit het budget:	Fonds flexibel beleid

Monitoring en evaluatie

Maakt deel uit van de projecten.

Extern betrokkenen

Diverse maatschappelijke organisaties zoals Essent, Rendo, gemeenten, NLTO.

Communicatie

Daar waar sprake is van een voorbeeldfunctie zullen de resultaten breed kenbaar worden gemaakt.

Bijlagen

1. Toelichting op de projecten energiebesparing en duurzame energie.

Ter inzage in de leeskamer

N.v.t.

Assen, 5 oktober 2000
Kenmerk: 40/6.5/2000009892

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter
H. Rappa-Velt, griffier

raq/coll.

Toelichting op de projecten Energiebesparing en Duurzame energie

Project 1: Biomassa

De rol van biomassa (gras, bermmaaisel etc.) als het gaat om het realiseren van de doelstellingen op het gebied van duurzame energie is groot (ca. de helft!). Biomassa is afkomstig van instanties als SBB, Rijkswaterstaat, Productgroep Wegen en Kanalen, Natuurmonumenten en de land- en tuinbouw. In Zuidoost-Drenthe is zelfs sprake van een toenemend areaal aan tuinbouwkassen. De tuinbouwsector wordt bovendien gekenmerkt door een groot energieverbruik (10% Nederlands gasverbruik!). In verband met de stijgende nettarieven is de sector genoodzaakt tot optimalisatie van de energie-infrastructuur. Biomassa leent zich goed voor vergisting van het product en vervolgens verbranding van het geproduceerde gas in een WKK. Gezocht zal moeten worden naar optimale combinaties zoals de combinatie van grof tuinafval, plantsoenafval, snoeihout (hoog drogestofgehalte) met organisch tuinbouwafval (nat, onregelmatig aanbod, in bulkhoeveelheden). Het restproduct kan worden afgezet in de landbouw. In principe is het ook mogelijk gewassen te telen ten behoeve van vergisting. Globaal kan men ten aanzien van biomassastromen stellen dat het residu goedkoop is en energieteelt duur. Op dit moment bestaat geen goed inzicht in de potentie van biomassa in Drenthe. Dit is wel van belang aangezien de realisatie van de doelstelling op het gebied van biomassa na 2000 vooral uitgaat van het benutten van biomassa in zogenaamde stand alone-installaties (en veel minder van het meeverstoken van biomassa in AVI's zoals van de VAM in Wijster). Drenthe zou, als groene provincie, op dit punt ambitie kunnen tonen.

Voorstel:

Uitvoeren van een onderzoek waarbij de hoeveelheden en classificatie van biomassastromen in Drenthe in beeld worden gebracht (bermen, tuinafval, plantsoenafval, organische residuen uit de landbouw etc). Daarbij niet alleen kijken naar de bestaande stromen, maar bijvoorbeeld ook naar de mogelijkheden van functiecombinaties (tussenvormen residu/teelt: duo-teelt, combinatie-teelt) en combinatie met natuurontwikkeling (bermen en beheergebieden). De provincie neemt het voortouw. In samenwerking met onder andere de gemeenten, beheersinstanties (SBB etc.), NLTO, Rijkswaterstaat. Tevens opstellen van een haalbaarheidsstudie en vervolgens een businessplan met betrekking tot de vergisting van vrijkomend tuinbouwafval in Zuidoost-Drenthe (schaalgrootte, type installatie, juiste combinatie actoren, bepalen relevante combinatie biomassa, locatie etc.). In samenwerking met onder andere de gemeente Emmen, NLTO, Grontmij, Essent.

f 75.000,--

Project 2: Warmtepomp in combinatie met warmteopslag in de bodem

In de winter is warmte schaars terwijl er koude in overvloed is. In de zomer is koude schaars en is veel warmte beschikbaar. Opslag van energie is een oplossing om het niet-synchroon lopen van vraag en aanbod op te lossen. Een milieuvriendelijk en energiebesparend alternatief voor koelen is langetermijnopslag van koude en warmte (ofwel energieopslag) in de watervoerende zandlagen (aquifers) in de bodem. Op basis van de opgedane ervaring met voorbeeldprojecten blijken aanzienlijke energiebesparingen mogelijk te zijn (besparing op elektrisch verbruik voor koeling tot ca. 80%) met als gevolg een sterke daling van de exploitatiekosten. De betrouwbaarheid van energieopslag in de bodem is groot. Omdat de koude die in de winter wordt opgeslagen in de zomer weer wordt gebruikt blijft de energiebalans van het grondwater door de jaren heen ongestoord. In Drenthe zijn nog maar enkele projecten gerealiseerd met warmtepompen die gebruikmaken van omgevingswarmte. De combinatie met seizoenopslag wordt helemaal nog niet toegepast!

Voorstel:

Realisatie van voorbeeldproject om deze bewezen, maar nog weinig toegepaste techniek, te promoten. Het gaat hier met name om de dienstensector en dan weer specifiek om instellingen die koelen zoals de zorgsector of kantoren (N.B. het provinciehuis verbruikt in de zomer meer energie dan in de winter). Voorbeeld, nieuwbouw verzorgingstehuis, kantoorcomplex, gemeentehuis, sporthal.

De provincie is bovendien bevoegd gezag voor vergunningen voor grondwatergebruik. Het voorbeeldproject kan mede worden aangegrepen voor het ontwikkelen van een pro-actieve en faciliterende rol bij het gebruik van aquifers voor seizoenopslag. De provincie Drenthe in samenwerking met de gemeenten, bouwmaatschappij, Essent.

f 40.000,--

Project 3: Investerings Ontwikkelings Plannen (ISV) en energiebesparing/duurzame energie (bestaande bouw)

De provincie Drenthe speelt een rol aangaande het toetsen van MOP's (Meerjaren op te stellen door gemeenten) in het kader van ISV (budget Stedelijke Vernieuwing). Energie is een thema binnen het prestatieveld "duurzaamheid" maar in de opgestelde MOP's blijkt energiebesparing/duurzame energie nog nauwelijks te worden meegenomen. En dat terwijl in het kader van de kwalitatieve woningverbetering in bestaande wijken juist zeer veel energie te besparen valt. Op dit moment wordt gewerkt aan globale beoordelingscriteria met betrekking tot energie in MOP's, zowel inhoudelijk als procesmatig. In het kader van het ISV-traject zal het komende halfjaar aandacht worden besteed aan een verdere concretisering van de plannen. Van belang is dat door de gemeente een energievisie wordt opgesteld met daarin een concreet ambitieniveau. De grootste winst zit in het natraject. Dan worden ambities gekoppeld aan specifieke opties. Dan ook bestaat het grootste risico voor afbreuk (bijvoorbeeld omdat men aanhikt tegen hogere kosten). Op dat moment is het van belang dat vanuit de provincie ondersteuning kan worden geboden bij het realiseren van opties met een hoog ambitieniveau op het gebied van energiebesparing/duurzame energie.

Voorstel:

De gemeente Emmen is de gemeente met de meeste (oude, te renoveren) woningen: Angelslo, Bargeres, Bargermeer hebben in totaal ca 30.000 inwoners. De gemeente Emmen is op dit moment bezig met een energievisie voor heel Angelslo. In dit traject past het ontwikkelen van een voorbeeldproject "duurzame energie in bestaande bouw". Gedacht wordt aan een cluster van ca. 300 woningen waar een zodanige combinatie van energiebesparingstechnieken (bijvoorbeeld warmteterugwinning uit ventilatie, mini-WK) en duurzame energie (bijvoorbeeld gasgestookte warmtepomp, zonnegas-combi) wordt toegepast, dat als "voorbeeldwijkvoorziening" kan dienen voor ander te renoveren woonwijken. Project samen met gemeente Emmen, WoonCom, Gasunie, Essent.

f 50.000,--

Project 4: Energieneutraal bouwen (nieuwbouw)

Energieneutraliteit is een belangrijke tussendoelstelling op weg naar volledige duurzaamheid. Woningen kunnen reeds nu zodanig worden gebouwd dat nog wel fossiele energie wordt gebruikt, maar dat gemiddeld over een jaar evenveel duurzaam geproduceerde energie wordt teruggeleverd aan de energienetten (bijvoorbeeld via zonne-energie, warmte/koudeopslag in de bodem). Energieneutraal bouwen is een uitdaging voor bouwers die voorop willen lopen bij de toepassing van nieuwe concepten en technieken. Om deze techniek dichterbij te brengen zijn praktijkexperimenten met kansrijke systemen noodzakelijk.

Voorstel:

Realiseren van "Praktijkexperiment energieneutraal bouwen". Participanten: gemeente respectievelijk woningbouwvereniging, bouwmaatschappij, energiemaatschappij, installatiebranche en de (Ra-bo)bank (groen financieren).

f 50.000,--

Project 5: Zonneboilers bij particulieren (bestaande bouw)

In 1999 is door de energiebedrijven Essent en Rendo de Actie Zonneboiler uitgevoerd. In het kader van deze actie kregen huishoudens met een bestaande woning een jaar lang de kans om tegen een aantrekkelijke prijs in het bezit te komen van een zonneboiler. Zowel huishoudens als de installatiebranche hadden veel belangstelling voor deze vorm van duurzame energie. In Drenthe heeft de actie geleid tot de aanschaf van ca. 350 zonneboilers door particulieren (een verdubbeling van het zonneboilerbestand).

Samen met een zestal gemeenten wordt nu invulling gegeven aan een vervolgetraject te weten de Actie Zonnebouw, ofwel het plaatsen van zonneboilers bij particulieren die "nieuw" bouwen.

Gezien het grote potentieel aan bestaande woningen en het (relatieve) succes van de eerste actie (en de verdere stijging van de energieprijzen) is het aantrekkelijk de Actie Zonneboiler in 2001 een vervolg te geven.

Voorstel:

Opzetten van een vervolgactie 'Zonneboilers in bestaande bouw' waarbij gestreefd wordt naar plaatsing van ca. 1.000 (minimaal opnieuw verdubbeling) zonneboilers bij particulieren. In samenwerking met gemeenten, Essent, Rendo, Milieufederatie, installatiebranche.

f 35.000,--

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 5 oktober 2000, kenmerk 40/6.5/2000009892

BESLUITEN:

f 250.000,-- beschikbaar te stellen ten behoeve van projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energie.

Assen, 8 november 2000

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

raq/coll.